ეროვნული ბიბლიოთეკა

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვის დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

ჰპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 20 1883—1900 30 ოქტომბერი.

რედაქციისაგან.

ღვთის შეწევნით ამ ოქტომბრის თვის პირველიდამ ჩვენი გამოცემა „მწყემსი“ გადადგა თავის არსებობის 18 წელიწადში და «Пастырь»-ი მეთექვსმეტეში. ჩვენს ჰატარა საქართველოში ამდენს ხანს არც ერთ ქართულს ჟურნალ-გაზეთს არ უარსებია. „მწყემსის“ ამდენი ხნის არსებობა ცხადად ამტკიცებს მას, რომ ამ ორგანომ მტკიცე ნიადაგი მოიპოვა ჩვენს საზოგადოებაში. ამასთან არ უნდა დავივიწყოთ ის დამაბრკოლებელნი მიზეზები, რომელნიც ჩვენს მხარეში ეველა გამოცემებს საზოგადოდ და კერძოდ ჩვენსას წინ ედგებიან. ეველას მოეხსენება, რომ მველს თაობას გაზეთების კითხვა, მაინცა და მაინც, დიდ საჭიროებად არ მიაჩნია. ახალი თაობა, სხვანაირად გაწვრთნილი, რომელსაც თავისი თავი დიდ განათლებულად მიაჩნია, ჩვენი გამოცემის კითხვას საჭიროდ ადარ რაცხს. მაღალი სწავლა-განათლების მიმღებთ სომ საზოთიროდ მიაჩნიათ სოფლის ხუცის რედაქტორობით გამოცემული ჟურნალის კითხვა! საერო წოდება, რომელსაც ერთხელვე გაუგონია, რომ „მწყემსი“ სასულიერო ორგანო არისო, თვალ-ეურს ადარ ადევნებს ამ

გაზეთს. თუმცა ეს გაზეთი არა ერთ გზის შესებია ჩვენი ცხოვრების ისეთ საკვარამო კითხვებს, რომელთა შესახებ არც ერთ ქართულ ჟურნალ-გაზეთს ხმის ამოღება არ გაუბედნია. ამასთან ვინ ჩამოთვლის უველა დაბრკოლებათ, რომელნიც წინ გვედგებიან ჩვენ ამ გაზეთის წარმოების საქმეში? მაგრამ, მადლობა ღმერთს, ჩვენს გამოცემას თავიდგანვე აღმოუჩნდნენ საერო და სასულიერო წოდებაში ისეთნი მკითხველნი, რომელნიც დღიდგან ამ გაზეთის გამოცემისა არასოდეს არ დაგვშორებიან ჩვენ*). დანარჩენი საზოგადოება ჩვენი გამოცემის გამოუწერლობას, ვინ იცის, თუ რადარა მიზეზებს არ აბრალებს: ზოგი მიზეზად ასახელებს თვის ნივთიერ სიღარიბეს, ზოგი ოჯახურ გაჭირვებას, ზოგი დროის უმქონებლობას ჟურნალ-გაზეთების წასაკითხად და ზოგი კიდევ სხვას. მაგრამ ამ ყველა მიზეზებით თავს მართლება სულ ტეუილია. ჩვენ რომ ცოტა ოდნავ მაინც გვაღელვებდეს ჩვენი საზოგადოებრივი მდგომარეობა და ჩვენი პირადი მოვალეობა, მაშინ ასეთი უბრალო მიზეზები ვერ დაგვიხშობდა გონების ვარჯიშობას და არც ასე დასაცინი გავხდებოდით. თავი და თავი დამხმარე ჩვენში და ხელის შემწეობი ჩვენი საზოგადოებისა და განსაკუთრებით ჩვენი სამღვდელოებისათვის უნდა იყოს ბეჭდური სიტყვა და ამ სიტყვით გონების ვარჯიშობა. ჩვენთვის სამწუხარია არა მარტო ის გარემოება, რომ ათასზე მეტი ხელის მომწერი არა ჰყავს ჩვენს გამოცემას, არამედ უმეტესად ის, რომ ჩვენი სამღვდელოების უმეტესობა არავითარ ჟურნალ-გაზეთს არ იწერს და არ კითხულობს...

ვაცხადებთ რა, „მწყემსზე“ ხელის მოწერას მომავალ წლისათვის, გულითად მადლობას ვწირავთ უველა იმ ჩვენ მოძმეთა, რომელნიც თავის თანაგრძნობას და ზნეობრივ დახმარებას არ გვაკლებენ ჩვენ, თითქმის ჩვენი გამოცემის დაარსების დღიდგან. სრული იმედია შემდეგშიაც არ დაგვშორდებიან ჩვენნი მკითხველნი და სიამოვნებით მოისმენენ ეოველ ამბავს, რასაც ‹მწყემსი› მოუთხრობს, ერთ დროს დიდებულ, მაგრამ დღეს კი დაბეჩავებულ საქართველოზე...

მომავალ წელიწადში „მწყემსზე“ ხელის მომწერთათვის საჩუქრად ჩვენ დავნიშნეთ დიდი სურათი მათი ეოვლად უსამღვდელოესობის იმერეთის ეპისკოპოსის ლეონიდისა, რომლის სახის ნიადაგ ეურება თვის ოჯახში ეველასათვის, ვისაც კი გული შესტკივა ჩვენი საზოგადოების რელიგიური და ზნეობითი წარმატებისათვის, სასიამოვნო და სანატრელი უნდა იყოს. სურათის გასაგზავნ ფოსტის სარჯად ხელის მოსაწერ ფულთან ერთად ზედმეტი უნდა გამოგზავნონ ორი შაური ფულად ან მარკებით.

---

*) აქ, სხვათა შორის, მოვიხსენებთ, ერთ ეველასგან პატივცემულ პირს გენ. ლეონტ. ქრისტეფორე კონს. მამაცაშვილს, რომელიც დღიდგან ჩვენი გაზეთის დაარსებისა, ეოველ-წლობით პირველ ხელის მომწერად ინიშნება რედაქციის ხელის მოსაწერ ჟურნალებში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩვენი სოფლის ცხოვრების ეხლანდელი საჭიროებანი.

(წერილი მესამე *)

ომ დაუკვირდეთ, არც სახალხო საკითხავებისა და სამღვთო მსახურების გარეშე საუბრების მოწყობა არის გასაჭირი. აქ საჭიროა ისევ საქმიანობის სიყვარული, სოფლის მოღვაწეთა ერთობლივი მოქმედება, ერთი მიმართულება, ერთი აზრი და ერთი ერთმანერთის დახმარება—ხელის გამართვა. დავანებოთ თავი იმ გვარ „ძმობათა“, რომლებიც არსებობენ სხვა ეპარქიებში და რომელთა მიზანი სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი სწავლა-განათლების გავრცელებაა. ვსთქვათ, ეს საგანი უფრო რთულია და ჯერ მისთვის ჩვენ არ შეგვწევს ძალ-ღონე. მაგრამ უფრო მარტივი კომისიების (თუნდ კომისიის) დაარსება, რომლებსაც სახალხო საკითხავების მოწყობა-გამგეობა ჰქონდეს მინდობილი, კი ადვილი შესაძლებელია, და ისიც (კომისია) ადვილად მიაღწევს მიზანს. ამისათვის უმთავრესად საჭიროა რამდენიმე „ვოლშებნი ფონარი“ (ერთ მაზრაში), კომისიის მიერ მოხდენილი წიგნაკების არჩევა, და მისი წევრების მიერ მათი გადმოკეთება. პირველი ითხოვს ათიოდე თუმანს, ხოლო მეორე ცოტა ოდენ უანგარო შრომასა და ამ საკეთილო საქმისათვის დროის გადანარჩუნებას. რაც შეეხება ბინებს, დღეს თითქმის თითოეულ ეკკლესიასთან არსებობს სამრევლო სკოლა, რომელსაც თავისი საკუთარი შენობა და მორთულობა აქვს. რა დიდ ხარჯს მოითხოვს ამის შემდეგ, რომ წელიწადში რამდენხელმე თითოეულ ეკკლესიასთან კრებულმა და მასწავლებლებმა არსებული კომისიის ხელ-მძღვანელობით რამდენიმე სახალხო საკითხავები გამართონ? ნივთიერი შეუძლებლობა აქ არაფერი დიდი ხიფათია. პირ იქით შემჩნეულია, რომ უფრო მუყაითი, თავ-გამოდებული და გულშემატკივარი ის არის, ვინც უფრო ხელ-მოკლეა ნივთიერად. რამდენად უფრო შეძლებულია ადამიანი, იმდენად უფრო ნაზია, ფუფუნების მიმდევარი, სოფლიური განცხრომის მოყვარული. ამას გვიმტკიცებს ქალაქებში მოსამსახურეთა, რომლებიც უფრო უზრუნველ-ყოფილნი არიან,— შედარება სოფლებში მოსამსახურეებთან, რომლებიც უფრო ხელ-მოკლენი არიან ნივთიერად...

როდესაც სახალხო საკითხავების შესახებ ველაპარაკებოდი ერთ-ერთ სოფლის ცხოვრების მცოდნეს, მან ასე მიპასუხა: „უსარგებლო იქნება, ის, ვინც თანაგრძნობის ღირსია, ვერ ისარგებლებს (ვერ ივლის), მხოლოდ ზარმაცნი და „მარად ჟამ მოცლილნი“ ივლიან თავის შესაქცევად და იქნება თავიანთი უმგვანო ქცევით ამ საგნის შესახებ სხვებსაც მადა დაუკარგონო“. ჩვენ არ გვგონია, რომ ეს მართალი შეხედულება იყვეს. ვსთქვათ, მართლა მარტო ეს ზარმაცნი და „მარად ჟამ მოცლილნი“ გამოეშურენ სახალხო საკითხავებზე, მაგრამ ნუ თუ მართლა აღარ შეიძლება მათზე ზედგავლენა? ესენიც იგივე უვიცნი არიან და თუ ზარმაცნი, «მარად ჟამ მოცლილნი» და სხვისი ნაოფლარის მოთვალთვალენი არიან, ისევ უვიცობით, ისევ ზნეობრივ-გონებრივი მხედველობის სიმოკლით. მართალი შეხედულება ცხოვრებაზედ მათ ადვილად გამოსცვლის...

ესეც არ იყოს, განა მარტო ამათ მიიზიდვენ სახალხო საკითხავები და სხვებს ვერა? მართალია, მშრომელსა და ათას ნაირი მოთხოვნილებით დატვირთულ სოფლელს მოცალეობა ნაკლებად აქვს, მაგრამ იმისათვის, რისაც გემოვნება გაღვიძებია, მაინც შოულობს დროს. დღეს არ არიან დაჩვეულნი ყურის გდებას, მაგრამ ადვილად დაეჩვევიან. „წირვის მოსმენა ხომ კარგი იყო, მაგრამ ეგეც ძალიანი ძარგი იყოვო“, გვითხრეს, როდესაც რამდენიმე სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი შინაარსის საკითხავები მოისმინეს. გამოცდილება აი ამას გვეუბნება.

რას საჭიროებს დღეს ჩვენი სოფელი? რასაკვირველია, ეს საკითხი მეტად რთულია, ის თანამედროვე ლიტერატურის მთავარ საკითხს შეადგენს, და ასე ადვილად ვერც მას გამოურკვევია. მხოლოდ აქ ჩვენ მოკლედ დავასეხელებთ ამ საჭიროებათაგან იმათ, რომლებსაც უნდა ემსახურებოდენ სახალხო საკითხავები. მართალია, დღეს მდაბიო ხალხის ცხოვრებაში უფრო საგრძნობელი ის არის, რომ ის

*) იხ. „მწყემსი“ № 15. 1900 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სარწმუნოებრივი და ზნეობრივი მხრით დაქვეითებულია და ამის გამო მის ცხოვრებაში ბევრ ამაჟრჟოლებელ სურათებს შეხვდებით. რაც უნდა იყვეს ამის მიზეზი და რა საშუალებასაც არ უნდა ასახელებდენ მოწინავენი ამ ანორმალურ მოვლენის ასაცილებლად, სახალხო საკითხავები პირველად მაინც იმას უნდა სცდილობდნენ, რომ ხალხს აუმაღლონ, გაუღვიძონ ეს ჩაქრობილ-ჩანელებული გრძნობა: უნდა გააცნონ ქრისტიანობრივი მოძღვრების შინაარსი, დოგმატები, მცნებანი, და სხვა სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი შინაარსის მოთხრობანი. ამით ხალხს მიეცემა შეძლება თავის-თავად ებრძოლოს რამდენიმედ ცხოვრების მიერ წამოყენებულ იმ გარემოებათა, რომლებიც ასე თუ ისე ურევენ გონებას, უთახსირებენ ზნეობას და სარწმუნოებრივ წარმოდგენას. ჩვენი კაცი არ არის დაჩვეული თავის-თავად საეკლესიო და სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი შინაარსის წიგნების კითხვას, და თუ სხვაც არ უკითხავთ, რასაკვირველია მაშინ ის სრული უვიცი რ?ება ამ მხრივ. ამიტომაკაა, რომ როდესაც მის წინ რომელიმე მატერიალისტ-ატეისტი დაცინვის კილოით იხსენიებს რელიგიურ ჩვეულებათა, ან ცრუ მოწმეების მაძიებელნი, რომლებიც ხშირად მოიპოვებიან ჩვენშიაც, სიყალბის გასაყვანად სცდილობენ მისი სარწმუნოებრივი რწმენა შეარყიონ, ის სრული უიარაღოა და მხოლოდ ამ ერთს ეუბნება პასუხად: „ამა რავა იყო, რომ წინედ სხვაფერ შობოდენო“; რა გასაკვირია, რომ ამ გვარად მცოდნე ადამიანი ადვილად შეარყიონ და მრავალი სიწამხდრე ჩაადენინონ... დიაღ, ამ ნაკლის წინააღმდეგ ბრძოლა ერთად ერთი საგანია სამღვთო მსახურების გარეშე საუბრისა, და უმთავრესი საგანია სახალხო საკითხავებისა.

მაგრამ მარტო ეს არ არის ჩვენი სოფლის წყლული, მარტო ამ ერთში არ არის უვიცი მდაბიო ხალხი. მისი გონებრივი მხედველობა სხვა მხრივაც ჩლუნგია. სოფელი—მუშა ხალხს ბუნებასთან აქვს საქმე, ის ბუნების შვილია, თუ შეიძლება ასე ვსთქვათ, და ამ დროს ის ბუნებას კი ვერ იცნობს, მას არც ერთს ბუნების მოვლენაზედ არ აქვს ჭეშმარიტი წარმოდგენა. ამაზედ არის დამოკიდებული ის მრავალგვარი ცრუ-მორწმუნოება, რომელიც დიდ ზარალს აყენებს როგორც ნივთიერ ძალ-ღონეს ხალხისას, ისე მის ჯან-მრთელობასაც... როგორია სამეურნეო ნაწილში? იგი დღესაც, როდესაც, ერთის მხრით ბუნება დაღარიბდა, ნიადაგი მოუძლურდა, ტყე გაიკაფა, ვენახი ახმა, ხალხი გამრავლდა, მიწა გაძვირდა და მეორეს მხრით ხალხის ცხოვრებამ მრავალი ახალი საჭიროება წამოაყენა წინ, ისევ მეურნეობის ერთ დარგს ჩასჩერებია, და ამასაც ადამის ჟამში მოგონილ იარაღით ებღაუჭება; ახალ გამოგონილ იარაღით ერთის დღის სამუშაოვარს ათ დღეს კაწრავს, და სხვა... აბა რა ეკოდინება გეოგრაფიისა და ხალხთა ისტორიისა, ცივილიზაციისა, როდესაც არიან ბევრნი ისეთები, რომლებიც თავიანთი სოფლიდან მახლობელ სოფელში გასულან, თორემ მის ცხოვრებაში იმას აღარ წასცილებიან?.. სახალხო საკითხავები ამ მხრივაც დიდ ღვაწლს დასდებენ, დიდ სამსახურს გაუწევენ ბეჩავ ხალხს, ბევრად შეათხელებენ ამ უვიცობის ბურუსსაც. მაგრამ არის კიდევ ერთი დანაკლისი, რომლის ასადგენად დიდი ბრძოლა უნდა გასწიონ სოფლის მოღვაწეებმა სახალხო საკითხავ-საუბრებით. ჩვენი სოფელი, მართალია, ეტანება დღეს ვაჟებისათვის წერა-კითხვის სწავლებას, მაგრამ თუ დედათა სქესიც ვაჟისებურად საჭიროებს სკოლებში მიბარებას, ეს სრულიად არ სჯერა. მაგრამ რაკი ეს საგანი უფრო რთულია, ამისათვის ამის შესახებ შემდეგ ვსთქვათ.

ბდ. მდ. დ. ჩხაიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩვენი სასიხარულო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი აზიის და ევროპის სახელმწიფოებში მოგზაურობის დროს.

(გაგრძელება*)

ვენის ქალაქიდამ, როგორც წინეთ ვწერდით, გერმანიის ქალაქ მიუნხენისკენ გავემგზავრეთ. მთელი ღამე ვიარეთ და მეორე დღეს, დილის ათ საათზე, ჩქარი მატარებლით მივედით. მიუნხენი არის გაშენებული მდინარე იზარის ნაპირზე. ეს მდინარე დიდი არ არის, მაგრამ მოდიდება ძლიერ დიდი ცოდნია. ამ ქალაქში 360000 მცხოვრებია. ქალაქ გარეშემო თითქმის სულ მაღლობი ადგილებია. ქალაქი მშვენიერია. აქ ყველაფერს ხელოვნება და სილამაზე ეტყობა. მშვენიერი სასეირნო ბაღები და მშვენიერი გეგმით აგებული სახლები მნახველის ყურადღებას იქცევს. ყოველი ტომის ხალხს მოუხარია ამ ქალაქში ნახვისა და სწავლისთვის. მოგზაური ისეა გატაცებული უცხო სანახავებით, რომ ერთი კვირა თითქმის შეუნიშნავად მიდის მოგზაურთათვის. მოწყენილობას აქ ადგილი არა აქვს. ამ ქალაქში შესანიშნავი სანახავები არის კოროლების სასახლე მაქსიმილიანე პირველის ძეგლითურთ, ეკკლესია კოროლების აკალდამებით, უნივერსიტეტი და მრავალი სხვა-და-სხვა საზოგადო დაწესებულებათა შენობანი. აგრეთვე საყურადღებო და საინტერესო სანახავია ხელოვნებათა აკადემია და სახალხო მუზეი.

რეზიდენციის ახლოს არის ფრაუენკირხე, შესანიშნავი აგურით აშენებული ეკკლესია ორი მაღალი კოშკით, რომელნიც ქალაქის ყოველ ადგილიდან მოჩანან. ეს ეკკლესია არის უმთავრესი ეკკლესია ქალაქ მიუნხენში. ამ ქალაქში არის ბროლის სასახლე, რომელშიც მოთავსებულია მიუნხენის ყველა ფოტოგრაფების გამოფენა. ეს შენობა ძლიერ ახლოს არის რკინის გზის სადგურზე. ყველაზე უმეტესად საყურადღებოა მოგზაურთათვის:

1) ბავარიის სტატუია ბრონზისაგან ჩამოსხმული. ამ სტატუიას გარეშემო გალერია აქვს და გალერეიაზე ოთხმოცი ბავარიის შესანიშნავი მოღვაწის ქანდაკება არის დამდგარი. ბავარიის სტატუია იმდენად დიდია, რომ შიგნით კიბით ადის კაცი. კიბეს აქვს ას ოცდა ექვსი საფეხური და თავში რვა კაცი დაეტევა...

2) კოროლის წიგნთ-საცავი. წიგნთ-საცავის შენობა მშვენიერია, წინ შენობას აშვენებს არისტოტელის, იპოკრატის, გომერის და ფუკიდიდის მთელი ტანის ქანდაკებანი. ამ წიგნთ-საცავში იმექონება ერთი მილიონი და სამასი ათასი სხვა-და-სხვა წიგნი და ოცდა ათი ათასი ხელ ნაწერი. ამ წიგნთ-საცავში იმოქონება ოქროს ასოებით დაბეჭდილი სახარება ძვირფასი ოქროს ყდით და ქვებით მოჭედილი 870 წლისა და სხვანი...

3) პინაკოტეკა. ეს შენობა შესდგება თოთხმეტი დიდი ზალისაგან და 23 კაბინეტიდან, სადაც მნახველს შეუძლია დაათვალიეროს 14000 ძველი მხატვრობა

და 4) პინაკოტეკა. ამნაირივე სურათების გამოფენა ახალი ხელოვნებისა. ყველა ევროპის ქალაქებში მიუნხენი მით არის შესანიშნავი, რომ არსად არ არის იმდენი ლუდის ქარხნები, რამდენიც აქ არის და არსად არ მზადდება იმისთანა მშვენიერი ლუდი, როგორიც აქ. ამასთან ისიც უნდა ვსთქვათ, რომ არსად არ ისმება იმდენი ლუდი, რამდენიც აქ და არც ისე იაფად იყიდება როგორც მიუნხენში.

ჩვენდა სამწუხაროდ, დროის უმექონებლობამ ბევრი რამ საინტერესო სანახავები დაგვატოვებინა მიუნხენში და საღამოით გავემგზავრეთ შვეიცარიის ქალაქ ციურიხისკენ. მთელი ღამე ვიარეთ, დილით ადრე მივადექით შვეიცარიის ერთ დიდ ტბას. ეს ტბა გავიარეთ ერთი მორჩილი და ლამაზად შემკობილი გემით და მივედით ციურიხში.

შვეიცარიის ქალაქი ციურიხი ერთი უპირველესი ქალაქია ევროპაში, სადაც უმაღლეს წერტილამდე აყვავებულია მრეწველობა. აქ არის მრავალი სასწავლებელნი, დაბალი სასწავლებლებიდან დაწყებული მაღალი სამეცნიერო სასწავლებ-

*] იხ. „მწყემსი“ № 18, 1900 წ.

ლებამდინ. ქალაქი მეტის-მეტად ლამაზია გზებით, ლამაზი შენობებით, ბაღებით, ტრამვაიებით, ქუჩებით და ყველაზე მეტად წყლებით. ქალაქი მთაგორიან ადგილებზე არის გაშენებული, მაგრამ ელექტრონის ტრამვაით სადაც გინდა, იქ წახვალთ. აქ ხშირად შეხვდებით მშვენიერ სასტუმროებს, სადაც იოფად იყიდება სასმელ-საჭმელი. მნახველის თვალს იზიდავენ მშვენიერი ბაღები და ვენახები. ქალაქიდან მოჩანს ალპიის მთები. ტბა ციურიხისა წმინდა არის. აქაურ ხალხის ცხოვრებას რომ დააკვირდები, მაშინ დარწმუნდები, რომ კაცი მართლა ტანჯვა-წვალებისათვის არ არის დაბადებული, როგორც ამას ამტკიცებენ ზოგიერთები: არა, კაცი ღმერთს შეუქმნია უფლათ ქმნილებათა და ბატონად ქვეყნისა, და აქ, მართლაც, ბატონობს იგი. ისე მტვრით არ იღრჩობიან როგორც ქუთაისლები. შეუგნიათ მათ სისუფთავის მნიშვნელობა და გაუგიათ შრომის ნაყოფი და სწავლის სარგებლობა. როდესაც ქალაქის მილის წყლები, გაწმედილი და მორწყული ქუჩები ვნახე, უნებლიედ გამახსენდა ქუთაისის ერთი ახირებული ხმოსანი, რომელმაც იმ დროს, როცა ბ. ინჟინერი მიხაილოვის წყლის გაყვანის და ტრამვაის პირობებს იხილავდა ქალაქის საბჭო, მჭევრმეტყველობით ამტკიცებდა, რომ ელექტრონის ტრამვაი ხალხს დახოცავსო და ქუჩების მორწყვა და მტვერის მოშლა ქალაქში ჭირს გააჩენსო! მე დარწმუნებული ვარ, მსჯელობა რომ ყოფილიყო ტარანა თევზის ყიდვის აკრძალვაზე, ის დამტკიცებდა, რომ ტარანა პირველი სასიამოვნო საჭმელიაო. მოდი და გააკეთე შენ ქუჩები და მორწყე იგინი წყლით, სადაც ამისთანა ხმოსნებია!..

დანანებით გამოვეთხოვეთ ამ მშვენიერ ქალაქს და გავეშურეთ პარიჟისაკენ. ვიარეთ ნაშუადღევის სამი საათიდან საღამომდინ, მთელი ღამე და მეორე დღეს ათს საათზე შევედით პარიჟში, ამ შესანიშნავ ქალაქში.

დღესასწაულობა ცხრამეტი საუკუნის შესრულების გამო,

ერთ იტალიანურ გაზეთში ვკითხულობთ: ამ რამდენიმე წლის წინად ქ. ბოლონიაში პაპის ლოცვა-კურთხევით დაარსდა ხალხთა შორის კომიტეტი. ამ კომიტეტის დაარსების მიზანი ისაა, რომ ღირსეულად იდღესასწაულონ მეცხრამეტე საუკუნის დასასრული დღიდგან ქრისტეს ქვეყნად მოსვლისა. კომიტეტს სახეში აქვს დაადგინოს სხვა-და-სხვა საქველ-მოქმედო საქმეები: დაარსონ წმ. ადგილებში მომოსვლა სალოცავად, ეკკლესიური ცერემონიები და სხვ. კომიტეტის უმთავრესი პროექტი, რომელიც პაპისაგან ნება-დართულია, იმაში მდგომარეობს, რომ კათოლიკეთა ყველა ეკკლესიებთან შეოღებულ იქმნეს ჯვარი, რომელზედაც ეწეროს ლათინურად: „იესო ქრისტე, ღმერთ-მამაკაცი, ცხოვრებს, მეფობს და ბრძანებს 1901 წ.». ასეთი ჯვარი უნდა დაარსონ ეკკლესიებში იმ ღამეს, რომელიც შეაერთებს ორივე საუკუნეს. პაპა ლევ XIII-ე კომიტეტის თხოვნით წარსულს წელშივე ნება დართო გამოიცეს ინდულგენცია, რომელშიც გამოცხადებული იქნეს, რომ ის კათოლიკე, რომელიც, წარმოსთქვამს რა „მამაო ჩვენო“-ს, ემთხვევა ჯვარს, ერთი დღით შეამცირებს სასჯელის ვადას, თუ კი მასზე ეკკლესიის მხრით რაიმე სასჯელი არის დადებული. ამ სამახსოვრო ჯვრებზე იქნება დაწერილი როგორც ზემოთ მოხსენებული სიტყვები, ისე პაპის ინდულგეციის სიტყვები. თითო ჯვარი ღირება ექვსი ფლორინი. მსგავსი ჯვრები დამაგრებულნი იქნებიან ეკკლესიების კედლებზე.

—

ჩვენ რიღათი გვსურს აღვბეჭდოთ 19 საუკუნის შესრულება? ვგონებ ძილით. რამდენი კითხვა მივეცით ჩვენს საზოგადოებას, რომ რითიმე აღგვებეჭდა მეცხრამეტე საუკუნის შესრულება, მაგრამ კრინტი არავის დაუძრავს. რატომ? მიტომ რომ ჩვენში ყოველ კაცს ძილი ყველაფერს ურჩევნია და „ნანინას“ მთქმელებიც ბევრი გვყავან!..

დეკ. დ. ღამბაშიძე.

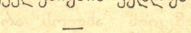

ქართული საერო მუსიკა

ჩვენი ქვეყანა, რაც დრო და ხანი გადის, თანდათან თვალ-საჩინო ნაბიჯით მიდის წინ სწავლა-განათლების საქმეში, მაგრამ იგივ არ გვეთქმის ჩვენის ქართული მუსიკის შესახებ, რომელიც ლამის არის ჩვენის დაუდევრობისა გამო, გაჰქრეს. ამ ოციასა თუ ოცდა-ხუთის წლის წინად ჩვენი საერო მუსიკა დიდს ხმარებაში იყო. ყველა შემთხვევა ცხოვრებაში: ჭირი, ლხინი, სიყვარული, მუშაობა, მგზავრობა და ყველაფერი სიმღერით იყო დამშვენებული, რომელიც ხალხის სულსა და გულს ატკბობდა. ახლა-კი აღარ ისმის მძლავრი ჰქა ხმათა ლაშქრობისა, რომელიც დამოუკიდებლობასთან ერთად დავკარგეთ, აღარ ისმის ხმა ყანურისა, ნადურისა და სხ. ახლა აღარ ისმის ძველი ტკბილი ღიღინი, ჩონგურსა, თარსა და ჭიანურზედ შეწყობილი და, თუ ისმის მხოლოდ აქა-იქ, ძველ თავადაზნაურთა ოჯახებში, რომელთაც შეუბღალავად შეუნახავთ ნამდვილი ქართული კილო. სამაგიეროდ ნამდვილ ქართულ სიმღერისა ისმის: გულიმჯან, სულუმ-გულუმ, ჭირიმე, შეჰჩვია, სულიკო, ბუზიკა და სხ. ქართული მუსიკის შემცირება თუმცა-ღა დღეს-დღეობით დიდად საგრძნობელია, მაგრამ საქმე ჯერ კიდევ იქამდის არ მისულა, რომ მისი აღდგენა შეუძლებელი და იყოს. ჯერ კიდევ ბევრია სიმღერები, რომლებიც არ დაკარგულან, მაგრამ ხმარებიდგან-კი გამოსულან. ბევრი მოიძებნა და დაიწერა კიდეც ნოტებზედ; ცოტაოდენი დაბეჭდასაც ეღირსა, მაგრამ ეს არ კმარა. საჭიროა მათი გაცნობა შესწავლა, ყარგი დასის შედგენა და დაარსება. ტფილისში, სადაც საქართველოს ყველა კუთხის ხალხი მრავალია, არა თუ უბრალო დასის, ეტნოგრაფიული დასის შედგენაც მოსახერხებელია. რა საინტერესო, რა სასარგებლო და რა სასიამოვნო იქნება ეტნოგრაფიული დასი და მისი კონცერტი, ამისი ახსნა-განმარტება საჭირო არ არის, რადგანაც ყველასათვის ცხადზედ უცხადესია. და სწორედ დიდი სირცხვილია, რომ ტფილისში ერთი კარგი ქართული დასი არ არსებობს. ხმით, სმენითა და ნიჭით ქართველი ხალხი ბუნებითვე დაჯილდოვებულია, მაგრამ სურვილი და სიყვარული ჩვენის საერო მუსიკის შესწავლისა და ცოდნისა სრულიად არა გვაქვს. როდესაც აგერ გვერდით მეზობლები, სხვა ტომისანნი, რომელთა მუსიკაც ჩვენს მუსიკასთან შედარებით გაცილებით დაბლა დგას, სცდილობენ, სწავლობენ და ანვითარებენ თავიანთ მუსიკას, ჩვენ გული გვტკივა, მაგრამ ტკივილს წამალი უნდა მოუძებნოთ. შეიძლება ეს ჩემი მოწოდება უდაბნოსა შიგან მღაღადებლის ხმად დარჩეს, მაგრამ მე მაინც ჩემსას არ დავიშლი და მივმართავ ორთავე სქესის ქართველს ახალ გაზდობას და ვურჩევ შეისწავლონ თავიანთის ერის სიმღერა და მუსიკა, შევადგინოთ სამაგალითო დასი, გავავრცელოთ, განვავითაროთ და ჩვენი საერო მუსიკა მტკიცე ნიადაგზედ დავაფუძნოთ, რომელიც დიდს სარგებლობას მოიტანს. მივმართავ აგრეთვე ქართველ ახალ-გაზრდა მუსიკოსებს და ვთხოვ, თუ ესეთნი მოიპოვებიან ტფილისში, შეეიკრიბნენ, შევიმუშაოთ ნედლი სამუსიკო მასალები, რომელიც საკმაოდ ბევრია შეკრებილი, და ხმარებაში შევიტანოთ. ვთხოვ, ვინც ამ საგნის შესახებ მოლაპარაკებას ან აზრის გაზიარებას მოისურვებს, ამ ადრესით მომმართოს: ფილიმონ ქორიძე, გოლოვინის პროსპექტი, სახლი, ოქოევისა, შესავალი არშაკუნის ვიწრო ქუჩიდგან მარცხნივ, ნიკიტ. ცირკის გვერდით, ბინა, № 3.

„ივ-“

ეკკლესიების ცარცვა-გლეჯა.

სოფელი კორბოული (შორაპ. მაზრა). 2-ს ოკდომბერს, ღამით ბოროტ-განმძრახველებმა სოფელ კორბოულში გატეხეს ორი ეკკლესია: ერთი წმ. გიორგის და მეორე წმ. ნიკოლოზის. ორთავე ეკკლესიების კარები დალეწილ-დამსხვრეულია. წმ. გიორგის ეკკლესიის კრებულს წინა კვირაში შეეტყო, რომ სოფელ არგვეთის ღვთის-მშობლის ეკკლესია გაუძარცვავთო და ყველაფერი წაუღიათო. ამ სამწუხარო შემთხვევით გაფრთხილებულთ, ეკკლესიიდგან გამოუტანიათ ფული, ბარძიმ-ფეშხუმი და ეკკლ[illegible] პრო- სხვა ძვირფასი სამკაულები, და სწორედ [illegible]) ძმობის

ხვევამ გადაარჩინა წმ. გიორგის ეკლესიის ძვირფასი სამკაულები და ბარძიმ-ფეშხუმი წაღებ-საგან. მხოლოდ წმ. გიორგის ეკლესიიდგან წაეღოთ ორი თუ სამი ორგო წმიდა სამთელი, წონით ორ ფუთამდის და სხვა-და-სხვა წვრილმანი ნივთები. წმიდა ნიკოლთოზის ეკლესიაში, რომ ვერაფერი წასაღები ვერ ეშოვათ, პირ იქით გამძარცველთ ხუთ მანეთიანი ოქრო დაეტოვებინათ საყდრის კარებთან და წასულიუყვნენ.

ჯერ ეს სამი ეკლესია გატეხეს ჩვენს მხარეში და ვინ იცის, შემდეგ რომელ ეკლესიას დაეცემიან და გაგლეჯენ. ქერდები თავიანთ გულის წადილს ადვილად ასრულებენ, რადგან ჩვენსკენ, თითქმის, ყველა ეკლესიები ღვთის ანაბარათ არიან გაშვებული და დამით არავინ არ უარაულობს.

არც ერთს იმ ეკლესიას, რომელნიც გაძარცვეს, დამით დარაჯები არ ჰყოლია.

ამ ამბით შეშინებულთ სხვა ეკლესიების ზოგიერთ კრებულთ, ყოველი წირვის შემდეგ გამოგვაქვს ეკლესიებიდგან ძვირფასი ნივთები და ვატანთ სტარროსტა-სტოროჟებს სახლებში. მაგრამ არ ვიცით კი, როდემდის უნდა მოვიცადოთ ასე!!! თანაც დიდი შიში და კრძალულება გვაქვს სამდვთო წმ. ნივთებ-სა, როგორნიც არიან მაგალითად ბარძიმ-ფეშხუმი სამკაულებით, რადგან ეს ნივთები წმ. ეკლესიაში უნდა ინახებოდენ და არა ერის კაცთა სახლებში.

იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ მთავრობა უურადღებას მიაქცევს ამნაირად ქურდების თავაშვებულობას და მიიღებს ზომებს ხალხში ამისთანა უბედური ძარცვა-წ-ნაალმედეგ. საკურადღებო ის არის, რომ ამისთანა ქურდობა მატულობს იმ დროს, როცა «სტრაქნიკები» დაარსეს.

კორბ. მ. ღვთის-მშობ ეკ. მღ ვლ. მაჭარაშვილი.

წესდების პროექტი.

ძმობა წმ. მოწამეთა, არგვეთის მთავართა ძმათა დავით და კონსტანტინეს სახელობაზე.

ჩვენმა მკითხველებმა უკვე იციან იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების კრების ანგარიშიდან, რომ სამღვდელოების უკანასკნელ კრებას წარუდგინა დასამტკიცებლად მამა მ. კელენჯირიძემ პროექტი ახალი დასაარსებელი ძმობის წესდებისა. იციან აგრეთვე, თუ რა გვარი ბაასი გამოიწვია კრებაზე ამ წარდგენილმა პროექტმა. ეს კითხვა ამ ბოლო კრებაზე ასე დასრულდა: „დაიბეჭდოს „მწყემსში“ როგორც წესდების პროექტი, ისე მამა კელენჯერიძის მოხსენება, კრებაზე წაკითხული მისგანვე, ამ სახით შეიტყოს ყველა სამღვდელოებამ, იქონიონ მსჯელობა საბლაღოჩინო კრებებზე და შემდეგ სამღვდელოების კრებაზე დეპუტატებმა იქონიონ მსჯელობა მის მიღებაზე და მიუღებლობაზე». ჩვენ დავბირდით სამღვდელოების კრებას ორივეს დაბეჭდას უფასოთ. სამღვდელოების ამ ნაირი დასკვნა ხელ მოწერილ ჟურნალში სრულებით სხვა გვარად არის აღნიშნული. ჟურნალში სწერია, რომ დაიბეჭდოს მარტო რუსულად პროექტი და ქართულად დაბეჭდვაზე არა არის რა ნათქვამი. ჩვენ გადმოგვეცა განსვენებული მღვდელმთავრისაგან მარტო რუსულად დაგვებეჭდა და ქართულის დაბეჭდვაზე არაფერი არ იყო ნათქვამი. რომ ქართულად დაბეჭდილიყო მთელი პროექტი, ჩვენ არაფერს არ ვიტყოდით მის შესახებ, მაგრამ ვინაიდგან ჩვენ სამღვდელოებაში მცირე ნაწილმა იცის რუსული და ამასთან უმეტესმა ნაწილმა ბლაღოჩინებისამ უკვე კრებები მოახდინეს და სამღვდელოება დაითანხმეს წესდების პროექტის მიღებაზე, დღეს არავინ საწყენად არ უნდა მიიღოს, რომ ორიოდე სიტყვა ვსთქვათ ამ პროექტის შესახებ. ჩვენ მკითხველების ყურადღებას მივაქცევთ ძმობის მიზანს, რომელიც პროექტში გარკვევით სჩანს. აი 1-ლი პარაგრაფი რას ამბობს:

„§ 1. ძმობას აქვს მიზნად: ა) გაავრცელოს ხალხში (იმერეთის ეპარქიაში უმთავრესად), სარწმუნოებრივ-ზნეობითი განათლება თანახმად მართლ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მადიდებელი ეკკლესიისა, აა) ცხოველი სიტყვით (ეკკლესიის კათედრიდამ ქადაგებით და ღვთის-მსახურების გარეშე საუბრებით ხალხთან), ბბ) სარწმუნოებრივ-ზნეობითი სახალხო კითხვებით უმთავრესად კვირა-უქმე დღეებში; გგ) იაფ და უფასო წიგნების თარგმნით და ხალხში ამ წიგნების გავრცელებით, თავისი და სხვათა გამოცემათა, უმთავრესად სარწმუნოებრივ-ზნეობითი შინაარსისა, სამშობლო ენაზე, აგრეთვე საღმრთო წერილის და საეკკლესიო წიგნებით; წმინდანების ცხოვრებით, გამოჩენილ საეკკლესიო მქადაგებელთა ქადაგებებით, ხატების და ჯვრების გავრცელებით, დდ) პედაგოგიური ჟურნალის გამოცემით; ეე) ახალი სამრევლო სკოლების გამრავლებით და რომელნიც უკვე არსებობენ, მათი მკვიდრ ნიადაგზე დაყენებით იმერეთის ეპარქიაში, ამ სკოლებთან წიგნთ-საკავების, სამკითხველოების და წიგნების საწყობების დაარსებით, კითხვით, მოსწავლეთათვის უფასოდ და ან მცირე საფასით სახელმძღვანელოების მიწოდებით".

ძმობის მიზანი შეიძლება კიდევ ფართოთ დასახოს კაცმა, მაგრამ საქმე ის კი არ არის, რომ მარტო ქაღალდზედ დაიწეროს. საქმე იმაშია, როგორ შეიძლოს კაცმა მისი ასრულება. ზოგიერთები გატაცებულნი არიან სხვა-და-სხვა ძმობისა და საზოგადოების წესდებათა მიზნებით, მაგრამ ჩვენ აშკარად ვხედავთ, თუ რა ძნელია საქმით ასრულება იმ მიზნის, რომელიც ასე ადვილად იწერება ქაღალდზე თბილ ოთახში და ისიც მაშინ, როდესაც კაცს საქმე არ აწუხებს. რა ადვილი სათქმელია და დასაწერი ქაღალდზე: ცხოველი სიტყვით ქადაგება ეკკლესიებში და ღვთის მსახურების გარეშე საუბრების გამართვა ხალხთან! რა ადვილი სათქმელი და დასაწერია ჯვრებისა და ხატების გავრცელება ხალხში! რა ადვილი სათქმელია წიგნთ-საკავების დაარსება ყველა სკოლებთან სოფლებში!.. გვეტყვიან: თუ კაცი მოინდომებს და ფულები იქნება, ყველაფერი ადვილი ასასრულებელიაო. მართალია, ჩვენც თანახმა გახლავართ, მაგრამ სად არიან ამ ცხოველი სიტყვის მქადაგებელნი? სად არის საშუალება წიგნთ-საკავების დაარსებისათვის ყოველ სკოლასთან? სად არის საშუალება სახელმძღვანელო წიგნთა იაფფასად ბეჭდისა?

მამა მელიტონ კელენტირიძის ძმობის წესდების პროექტი მიგვითითებს ამ საშუალებაზე. აი რას ამბობს პროექტის პარაგრაფები.

„§ 8. იმერეთის ეპარქიის ეკკლესიის კრებულის თითოეული წევრი და სამრევლო სკოლების მასწავლებელნი და აგრეთვე მონასტრების ძმანნი ითვლებიან ძმობის სავალდებულო ნამდვილ წევრებად იმ უპირატესობით ძმობის სხვა ნამდვილ წევრთა წინაშე, რომ მათ ძმობის ყოველი გამოცემა დაეთმობათ მღვდლებს 20% გამორიცხვით, ხოლო მედავითნეთ, მთავარ-დიაკვნებს და საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების მასწავლებელთ 40% გამორიცხვით.

§ 16. ძმობის რჩევას შეადგენს თავმჯდომარე, მისი ამხანაგი, რვა მუდმივი წევრები და ერთი გამოუცვლელი წევრი—საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების ეპარქიალური მეთვალყურე, რომელსაც ისეთივე ხმა აქვს, როგორც მუდმივ წევრთ.

§ 17. ძმობის რჩევის თავმჯდომარედ ითვლება მუდამ ეპარქიალური სკოლების სამოსწავლო რჩევის თავმჯდომარე, ხოლო მის მოადგილედ ძმობის რჩევის უფროსი წევრი სასულიერო პირთაგან.

§ 28. საზოგადო კრებაზე თავმჯდომარეობს თვით ყოვლად სამღვდელო, ანუ ძმობის თავმჯდომარე.

§ 38. ძმობას აქვს დამხმარებელი ორგანოები: სარევიზიო, მთარგმნელი, და გამომცემელი კომმისიები, რომელთაგან თითოეულს აქვს განსაზღვრული პროგრამა მოქმედებისა.

§ 39. სარევიზიო კომისია შესდგება თავმჯდომარის და ორი წევრისგან. ეს კომისია ირჩევა საზოგადო კრებისაგან სამი წლით.

ძმობის საშუალებანი და მათი წყარონი.

§ 56. ძმობის საშუალებანი არიან ერთ დროებითნი, მუდმივნი და შემთხვევითნი.

§ 57. ძმობის სასარგებლოდ ხელ უხლებელი თანხის შესადგენად და გასაძლიერებლად ერთ დროებით შემოდის ფული: ა) სანთლის ქარხნისაგან 500 მ., ბ) ეპარქიის შეძლებული ეკკლესიებიდან, რომელთაც თავისუფალი ფულები ბანკში ან კასებში აქვსთ არა ნაკლებ 200 მანეთისა, ოცი პროცენტი, ხოლო ძმობის გახსნის დროს, გ) ძმობის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საპატიო წევრთაგან ას-ასი მანეთი (§ 4) და დ) თითოეულ ნამდვილ წევრთაგან ორ-ორი მანეთი, როცა ისინი ჩარიცხულ იქმნებიან ძმობის წევრებად (§§ 4, 6).

§ 58. ძმობის მუდმივი (ყოველ წლიური) შემოსავალი შესდგება: ა) ნამდვილ წევრთა ყოველწლიურ შემოსატანი ფულებისაგან მოშურნე წევრთაგან, ბ) იმ მონაგები ფულისაგან, რომელსაც ავიღებთ საკუთარი და სხვისი ნივთების გასყიდვისაგან, რომლებიც გვექნება საწყობებში და რედაქციაში, გ) ჟურნალის წლიური საფასისაგან, დ) ჟურნალში განცხადებათა დასაბეჭდი ფულისაგან, ე) თანხის სარგებლისაგან, ათი პროცენტი მდიდარი ეკკლესიების დარჩენილი ფულისაგან, იმ ეკკლესიებისა, რომელთაც წლიურად აქვსთ შემოსავალი არა ნაკლებ 100 მანეთისა, ეკკლესიების კრებულთა სახელმწიფო ჯამაგირებიდან გამორიცხული 2%, იმ ფულებიდამ, რომელიც შეიკრიბება ეკკლესიის და მონასტრის ყულაბებით 6 აგვისტოს და ხარებას (25 მარტს), 400 მანეთისაგან, რომელიც ყოველ წლობით შემოვა საეკკლესიო ხაზინისაგან და 3% სანთლის ქარხნის მთელი შემოსავლისაგან.

§ 59. ძმობის შემთხვევითი შემოსავალს შეადგენს: ა) ეპარქიებში და მათ გარეშე მოწოდებით შეკრებილი ფულები, ბ) მოულოდნელი კეთილმნებელობითი შეწირულებანი სხვა-და-სხვა პირთა და დაწესებულებათაგან და გ) სასულიერო კონცერტების შემოსავლისაგან.

§ 60. ყველა ამ აღნიშნულ შემოსავალთაგან ხელ უხლებელი თანხის შესადგენად ძმობის ყოველწლიურ შემოსავლისაგან გადაირიცხება 20% ყველა ერთ დროებითი შემოსავალი და სარგებელი თანხებიდგან. დასასრულ ამ თანხის გასაძლიერებლად, ორი წლის შესრულებამდე ძმობის გახსნის დღიდგან, ყოველ გვარი შემოსავალი ძმობისა შერიცხულ იქნება ხელ-უხლებელ თანხაში და მისი დახარჯვა არაფერზე არ შეიძლება.

§ 62. თუ ვინიცობაა, რაიმე მიზეზისა გამო ძმობა დაიხურა, ძმობის წევრთა ორი მესამედის დასწრებით, საზოგადო კრებაზე ხმის უმეტესობით და უწმიდესი სინოდის ნებაართვით. ძირითადი თანხა, აგრეთვე ქონება და ძმობის სხვა საშუალებანი მოხმარებულ იქნებიან იმერეთის ეპარქიაში სარწმუნოებრივ-ზნეობითი განათლების გასაძლიერებლად".

რა ადვილია, მართლაც წერა ქალაქზე სხვა-და-სხვა პროექტებისა! მთელს რუსეთის იმპერიაში არ არსებობს ასეთი სავალდებულო ძმობა. არიან სავალდებულო საზოგადოებანი, მაგრამ ძმობა სავალდებულო კი, არსად არ არის, ძმობის წევრნი ყველგან ნება-ყოფლობით იკრიბებიან და მიტომაც ჰქვიან ძმობა.

ჩვენში არსებობენ ზოგიერთი მართლადაც ძლიერ სასარგებლო დაწესებულებანი, მაგრამ სიპატიოვ წევრების რიცხვი ერთი ან ორი ითვლება და მათგან რა უნდა შემოვიდეს!.. დაიმედება ეკკლესიების შემოსავლით, გასყიდული ნივთებისაგან შემოსული სარგებლით, 6 აგვისტოს და 25 მარტს ყულაბების ჩამოტარებით შეკრებილი ფულებით, ჩვენის აზრით, ისეთი თავის მოტყუება იქნება, რომ არა თუ სამღვდელოებას, ბავშსაც კი არ მიეტევება. რუსეთის ეკკლესიებში ყულაბების ჩამოტარებით შესაძლოა ფულის შეკრება, მაგრამ ჩვენს ეპარქიებში არ მესმის. განა არ ვატარებთ ლანგრებს და ყულაბებს და ამასთან არ უკითხავთ ხალხს სხვა-და-სხვა მოწოდებათა? და რას ვხედავთ? მთელს საბლაღოჩინოში შემოდის ერთი და ორი მანეთი და ზოგან სულ არაფერი!.. ნუ თუ ამაში ეჭვი უნდა ვიქონიოთ? ამასთან არ შეგვიძლია არ შევნიშნოთ, რომ ამ ყულაბების ტარებამ, მლოცველები ბევრს ადგილას დაიფრთხო და ეკკლესიაში აღარ დგებიან ყულაბების ჩამოტარების დროს.

საზოგადოდ ძმობის დაარსება ჩვენში სანატრელი საქმეა, მაგრამ ძმობას თუ თანხა არა აქვს, როგორც ვსთქვით, რას გააკეთებს? წყარონი კი ფულის შემოსავლისა, რომელნიც პროექტში არიან მოხსენებულნი მ. კელენჯერიძისაგან უიმედო და უსაფუძვლონი არიან. მაგალითებრ, რა ფული უნდა მისცეს საეკკლესიო ხაზინამ ძმობას, როდესაც სამღვდელოება სანთლის ქარხნიდან ავსებს ხაზინის ნაკლულოვანებას? როგორ უნდა შემოიტანოს მთელი შემოსავლიდგან სამი პროცენტი სანთლის ქარხანამ, როდესაც სანთლის ქარხნისაგან დასაფარავი სასწავლებლის ხარჯი, თვითონ სამღვდელოებას ხდება? ერთი სიტყვით, ძმობის წესდების პროექტს ისეთი წყაროები აქვს აღნიშნული ფულების შემოსავლისა, რომლიდანაც ერთი გროში არ შემოვა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სხვათა შორის ძმობის შემოსავლად ნაჩვენებია ძმობის ორგანოში დაბეჭდილ განცხადებათა შემოსავალიც! წელიწადში ამისთანა განცხადებათა შემოსავალი ალბათ შეადგენს სამს ან ოთხს მანეთს!..

ძლიერ უადგილოდ და უჯეროდ მიგვაჩნია დავალება ძმობის გამოცემისა კრებულის ყოველ წევრისათვის და მონასტრებისათვის. ისიც დიდი სასწაული იქნება, თუ ყოველმა კრებულმა გამოიწერა, არა თუ ყოველმა მედავითნემ სათითეულოდ.

მაშ, რომელი შემოსავლიდან უნდა მიეცეს სასყიდელი მთარგმნელებს, წიგნაკების შემდგენლებს და წიგნების გამომცემელთ, ან რომელი შემოსავლიდან უნდა დაიფაროს ხარჯი ორგანოს საბეჭდავად და ისიც სქელი ჟურნალისა, რუსულ და ქართულ ენაზე? მთელს საექსარხოსოში სავალდებულო ჟურნალია „საქართველოს მოამბე“ და როგორ გამოდის, ყველამ კარგად ვიცით. ამის რედაქციაც კი უჩიოდა ამას წინეთ საშუალების უმექონებლობას და ერთი ეპარქია როგორ შეიძლებს ერთი ორგანოს ხარჯს და იმასაც ოთხას ორმოცი შტატი?

1885 წელში დაარსდა თფილისში ღვთისმშობლის სახელობაზე ძმობა სიონის ტაძართან. მეტის-მეტად მშვენიერი იყო წესდება ამ ძმობისა და მიზანიც ძლიერ საინტერესო. ამ ძმობას, სხვათა შორის, მიზნად ჰქონდა გავრცელება ხალხში რელიგიური და ზნეობრივი შინაარსის წიგნაკებისა. იყო არჩეული სარედაქციო კომიტეტი, რომელიც მშვენიერ წიგნაკებს აწვდიდა სამღვდელოებას ორ კვირაში თითოჯერ. ამ წიგნაკებში იყო გულისა და სულის დამატკბობელნი მოთხრობანი ყველა დღესასწაულებზე სისტემატიურად და საქართველოის ეკკლესის ყველა წმიდანებზე. თითოეული ამისთანა წიგნაკი გაგზავნით ღირდა ორი კაპეიკი. წარმოიდგინეთ, ჩეენმა საზოგადოებამ და განსაკუთრებით სამღვდელოებამ, მეტის-მეტი გულგრილობა გამოიჩინა ამ წიგნაკების გავრცელების შესახებ: დღესაც არა აქვს ბევრს წარმოგზავნილი ამ წიგნაკების ფულები, როდესაც საკუთრებიდან კი არა, ეკკლესიის ფულიდან ეთხოვებოდათ...

წელიწადში ჩვენ, თითქმის, ოცდა-ათი-ათას სხვა-და-სხვა რელიგიურ და ზნეობრივ შინაარსის წიგნაკს ვბეჭდავთ და ზოგს თითქმის კაპეიკი აქვს ფასი დანიშნული, მაგრამ, სამწუხაროდ, სასურველი გასავალი არა აქვს. ზოგიერთ ადგილას ეკკლესიის ეზოში ბიჭს წიგნაკების გაყიდვის ნებაც არ მისცეს!

აი ეს ზემო ჩამოთვლილი მიზეზები გვაიძულებენ ჩვენ ვსთქვათ, რომ ამისთანა ძმობის დაარსება და ძმობისაგან ორგანოების გამოცემა, რომელშიაც ბელეტრისტიული სტატიებიც კი უნდა იბეჭდებოდეს, შეუძლებლად მიგვაჩნია და უდროვოდ. გამოვსცადეთ ჩვენ ყოველივე ეს და ამ გამოცდილებით დავრწმუნდით, რომ ზოგიერთი პირნი აერში კოშკების აშენებას ლამობენ და ამისათვის ფულის შემოსავლის წყაროებსაც აერში ეძიებენ.

დეკ. დ. ღამბაშიძე

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

ბურების და ინგლისელების ომის საქმე ამნაირ მდგომარეობაშია ამ ჟამად.

რამდენიმე გამარჯვების შემდეგ რობერტსმა ჩრდილოეთისაკენ დაახევინა ბურების მთავარ ჯარებს ბოტას უფროსობით. დელაგოას რკინის გზა ხელში ჩაიგდეს ინგლისელებმა. ბურების ჯარის ნაწილები, რომელნიც იბრძოდნენ ამ რკინის გზის ახლოს, დაშორდნენ ერთმანერთს და ვეღარ მოქმედებდნენ თანხმობით. რობერტსმა სწორედ ამ ჯარის ნაწილების დევნას მიაქცია ყურადღება, რადგანაც ისინი მიუხედავად თავიანთ სიცოტავისა ძალზედ აწუხებდნენ ინგლისის ჯარს ტრანსვაალშიაც და ორანჟეს რესპუბლიკაშიაც. მდინარე ვაალის ნაპირებზედ მოქმედებდა გენერალი დევეტი. ამის დევნასაც უნდება რამდენიმე გენერალი კიტჩენერის მეთაურობით. თუ როგორა სდევნიან ინგლისელები ბურებს და როგორ სცდილობენ ისინი მათ დამშვიდებას, ეს აწერილია „სენ-ჯემ-გაზეთშია:“

„ფერმებსა სცარცვავენ; ცხენებს, ძროხებს, ცხვრებს იტაცებენ, ფურგუნები და ყოველნაირი სარჩო თან მიაქვთ და რაც რჩება წაუღებელი, სწვავენ. ფერმის პატრონები მიჰყავთ ტყვედ, ისინიც კი, რომლებმაც

დაიფიცეს, რომ ომში არ ერევნენ და რომლებსაც მოწმობა აქვთ თვით ინგლისელებისაგან, რომ მათ ხელს არავინ ახლებენ".

ცხადია, რომ უოველი ეს ჩამოთვლილი სიშინდად გაანბარაზებდა ბურებს. და, მარდადაც, ამათ ბოდის დროს ისევ მხნედ და გაბედულებით დაიწყეს ბრძოლა ინგლისელებთან. უკანასკნელი დეპეშები გვატყობინებენ, რომ ბურებმა სწორედ სამე-გაუგარეს ინგლისელებს და ბევრგან დაამარცხეს კიდეც. ერთი რაზმი გენერალი კლერისა ბურებმა მთლად ტყვედ წაიყვანეს. ესეოვ ბედი ჭეზდა წილად ერთ მატარებელსაც, რომელშიაც გენერალ თრენჩის კალონის ავადმყოფი ჯარის კაცები მიდიოდნენ. ბურები თითქმის ინგლისელების თვალწინ ანგრევენ რკინის გზის დაინდაგების და მოურიდებლივ უანდოვლებიან ინგლისელების ჯარების სადარაჯო რაზმებს. კაბის ანაგ-შენში ბურების რაზმი ცდილობდა აელო ხიდი, რომელსაც ინგლისელების ძლიერი რაზმი იცავდა. დურბანიდან იწერებიან, რომ ბურებმა აიღეს ეს ინგლისელთა ანაგ-შენი, დასწვეს რკინის გზის სადგური ვაშბანგში და დაანგრიეს რკინის-გზა. კაბეტაღლიდან იუწყებიან, რომ ბურებმა ყენეგეს ანალო 90 ინგლისელ ტყვედ წაიყვანესო. ბურები დასტემიან კაბეტაღლის მატარებელს, გაუტარებენ და დაუწვავთ იგი. ანაგლის ცნობებით, განზრახვა აქვთ, რომ შეაერთონ ჯარები ბოტანი და დეგეტისა. ბოტა წამოვიდა კიდეც მოლბურგისაკენ, რომ იქიდან ბრეტორიას დეემუქრონ. ერთის სიტყვით, ამ მოკლე ხანში ხელ-მეორედ გაჩაღდება დიდი ბრძოლა და მასთან ერთად დიდი სისხლის დენაც.

რაც შეეხება ბრეზიდენტ კრიუგერს, ის წავიდა ევროპაში 7 ოქტომბერს თავისი შვილებითურთ; მას ახლავან მეკრნალი გეომისი და ბოლიციის კომისარი ბრედელი.

დასასრულ, ბურებს უთქვამთ ერთის გაზეთის თანამშრომლისთვის, რომ ბარტიზანული ბრძოლა არ გათავდება ჩვენში, სანამ ისეთი უფრანსები გვეყვნენ, რომელიც არიან ბოტა და დეგეტი. მათი სიტყვით, სამხრეთ-აფრიკაში არიან კიდევ ბევრი გამბედავი კაცები, რომელნიც თავს დასდებენ და თავისუფლებას არ უღალატებენ. ბურებს დიდი იმედი აქვთ ბრეზიდენტის კრიუგერისა და მისი მეცადინეობისა ევროპიელ მთავრობათა წინაშე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

27 ამ თვეს კიდევ მოხდა უბედურება ყარსის რკინის გზაზე. სახალხო მატარებელი გადავარდნილა ლიანდაგიდან სადგურ მაცრაზე. ამ უბედურების შესახებ დაწვრილებით შემდეგს იწერებიან: მატარებელი ლიანდაგიდან იმიტომ გადავარდნილა, რომ ლიანდაგს გაუწევია იქით-აქეთ, რადგან ცუდათ გამაგრებული ყოფილა. ორთქლმავალი გვერდზე გადავარდნილა; მას დატაკებია და დამსხვრეულა ბარგის ვაგონი; შემდეგ წაქცეულან საფოსტო ვაგონი და ერთი ვაგონი მე-2 კლასისა; ლიანდაგს გადასცილებია 1 ვაგონი პირველი კლასისა და 2 ვაგონი მესამისა. საბედნიეროდ აქ უფრო ნაკლებ დაზარალებულან, ვინემ გრაკალის სადგურზე. დაჭრილნი არიან კონდუქტორები კახიძე, ლარიძე და ბაქრაძე და ფოსტის მოხელე ალ. მხეიძე. ადვილად დაშავდნენ აგრეთვე მაშინისტის თანაშემწე და 5 მგზავრი. მატარებელში ყოფილა პროკურორი, რომელსაც ექსპერტებთან ერთად მაშინვე მოუხდენია გამოძიება.

დიდათ სასურველია, რომ ამისთანა შემთხვევებში ბლომად მოყვებოდენ სასამართლოს მოხელენი. იქნება მათ მაინც სთქვან რამე!..

* * *

29 ოქტომბერს, ტფილისში უნდა ჩამოსულიყვნენ უმთავრესი ისსპექტორი რკინის გზებისა დ. ს. ს, ინჟენერი მ. ნ. გორჩაკოვი და საგანგებო კომისია; ამათ უნდა ყოველის მხრივ შეისწავლონ ის მიზეზები, თუ რის გამო სწარმოებს ესე ცუდად რკინის გზებზე საქონლის გადაზიდვა და მგზავრთა მიმოსვლა.

განა ამას გამოძიება უნდა კიდევ? ეს კომისია ალბათ მოსამსახურეთა დაუდევრობის მიზეზს კავკასიის ჰავაში ნახავს!..

* * *

„ცნობის ფურცელი" შუამდგომლობდა პროგრამმის გაფართოვებას. დაწვრილებით ამ დღეებში გამოაცხადებენ პროგრამმას და აგრეთვე იმასაც, თუ როდის და რა პირობებით დაიწყება გაზეთის გამოცემა.

* * *

ნოვგოროდის მთავარ ეპისკოპოსად დაინიშნა ეპისკოპოსი გური, თავმჯდომარე სინოდთან არსებული უმაღლესი სამრევლო სკოლების საბჭოისა და წევრი უწმიდესი სინოდისა.

* * *

საქართველოს ექსარხოსს მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესს ფლაბიანეს, ნოემბრის დამლევს მოელიან.

* * *

ივერიაში ვკითხულობთ: «უწმიდესმა სინოდმა განუმარტა სასულიერო უწყებასა, რომ აუცილებლად საჭიროა საეპარქიო ქალაქებში სასულიერო დაწესებულებათა, მაგ. სასულიერო კონსისტორიისა, სემინარიისა და ადგილობრივის სასულიერო სასწავლებლების ნივთიერ ანგარიშების სარევიზიოთ, სარევიზიო კომიტეტები იქმნას ამორჩეულიო».

გასაკვირველია, რატომ აცხადებს ამისთანა ძველ ამბებს „ივერია“ ახალ ამბავათ!..

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ-ზნეობაზე.

სიტყვა,

თქმული იმერეთის ეპარქიალურ გაბრიელის დედათა სასწავლებლის მოწაფეთადმი უფლად სამღვდელო ლეონიდის მიერ მათი მეუფების ხსენებული სასწავლებლის ეკკლესიაში პირველი წირვის შესრულების დროს 15 ოქტომბერს.

ძვირფასნო ყრმანო, თქვენ მოგმართავთ სიტყვით, ვინაიდგან ამ წამში მხოლოდ თქვენ აღავსებთ ჩემს გულსა, თქვენზე ფიქრობს ჩემი სული, და მარტო თქვენზეა მიქცეული მთელი ჩემი ყურადღება. ღმერთია მოწამე, რომ დიდი ხნიდამ, თითქმის ამ კურთხეულ ქალაქში ჩემი შემოსვლის პირველ დღიდამ მხურვალე სურვილი მქონდა მენახეთ თქვენ, გარნა ამავე დროს ვთხოვდი უფალსა, რომ პირველად მენახეთ არა კლასებში და კერძო სახლში, არამედ სამყოფელსა შინა ღვთისასა, სახლსა სამლოცველოსა და აი, მადლობა შემომქმედსა, რომ ბედნიერი მყო და ამისრულა ჩემი გულის ნატვრა, რომ ღირსი გავხდი და გიხილეთ ყველანი წინაშე უფლისა, ღირსი შევიქმენ მოვისმინო თქვენ წმინდა და ჩჩვილებრ ბაგეთაგან დიდება ცისა და ქვეყნის შემომქმედისა, მომეცა ბედნიერება მონაწილეობის მიღებისა ამა თქვენს საზოგადო ვედრებაში, რომელიც უმწიკვლო და სპეტაკია, მსგავსად დილის ნამისა მაისის სუნნელოვან ყვავილის ფურცელზე და ამიტომაც ეჭვს გარეშეა ვითარცა საკმეველს, სუნნად სუნნელად, შეიწირავს მას უფალი.

იცოდეთ, ყმაწვილებო, რომ იმ გვარი მდგომარეობა სულისა, რომელშიაც ვიმყოფები ამ ჟამად, მეტად ძვირფასი და აღმაფრთოვანებელია, მაგრამ მასთან იმდენად რთული და მაღალია, რომ მისი უმეტ-ნაკლებოდ სიტყვით გამოხატვა ფრიად ძნელია, რაც უნდა მჭევრ-მეტყველების მქონე იყოს კაცი.

მსგავს შემთხვევაში გრძნობით ბევრსა გრჭნობ, მაგრამ ვერ მოგიხერხებია ამ გრძნობის დაახლოებითი გამოთქმა სიტყვით და ხან, შეიძლება, სრულებითაც ვერაფერი სთქვა, გული გიცემს, გსურს ლაპარაკი, გარნა ენა არ გნებდება და დუმილი გიპყრობს. ღრმა სულთქმა, გაბრწყინვებული და ლმობიერი რაღაც მორცხობით მოცული, თვალთ მეტყველება—აი ყველა ის, რითაც კაცი გამოხატავს ხოლმე ჩვეულებრივად თავის მდგომარეობას, როდესაც მისი სული აღვსილია ფრიად სამხიარულო და სამღრთო აზრებით. სწორედ ასეთ მდგომარეობაში ვარ მეც დღეს; ესაა მიზეზი, რომ სრულებით მცირე ზეთსა ვპოებ ჩემი სიტყვიერე-

ბის კანდელში, რომელიც ამის გამო ოდნავღა ანათებს და ლამისაა სრულიად ჩაჰქრეს.

მხოლოდ ერთსა ვსთხოვ გულით უფალსა, რათა თქვენ წარმატებით აღიზარდნეთ წინაშე ღვთისა და იმ პირთა, რომელნიც თქვენი განათლების სათავეში დგანან, და მე არასოდეს არ მომიხდეს ვინმე თქვენთაგანის შეწუხება საყვედურის თქმით და შენიშვნით სიზარმაცისა, დაუდევრობისა და უგულთმოდგინეობისა გამო. არ დავფარავ, ყმაწვილებო, რომ ეს საქმე საადვილო არ არის, გარნა, ღვთის შემწეობით, ყველა თქვენგანს შეუძლია ამის აღსრულება, უკეთუ მუდამ სახეში გექნებათ და ნათლად წარმოიდგენთ იმ მიზანს, რომლის მისაღწევადაც ატარებთ დღე და ღამეს ამ სასწავლებელში. თქვენ, ძვირფასნო მოსწავლე ქალნო, მოშორებიხართ თქვენს ძვირფას მშობლებს და ნათესავებს, გამოსცლიხართ მშობელი ოჯახის კერას, დაგიტოვებიათ თქვენი საყვარელი სოფლების მთა და ბარი, ბაღები და ტყეები და შეკრებილხართ ამ სახლში მხოლოდ ერთი მიზნისათვის, მხოლოდ ერთი საქმისათვის—რაც შეიძლება მტკიცედ და სავსებით შეითვისოთ ის ცოდნანი, რომელნიც ამ სასწავლებლის პროგრამით ნაცნობნი არიან როგორც აუცილებელნი და უსაჭიროესნი თქვენთვის. გარეშე ამ მიზნისა თქვენი აქ ყოფნა უნდა ჩაითვალოს უაზროდ და უმიზნოდ. ამიტომ ნურასოდეს, ერთ წამსაც კი, ნუ დაივიწყებთ თქვენი სასწავლებელში მყოფობის უმთავრეს მიზანს და მაშინ თქვენ შორის აღარ ექნებათ ადგილი სიზარმაცეს და დაუდევრობას. გწამდეთ, რომ გულ-მოდგინებითა და მეცადინეობით ჰძლევთ ყოველივე სიძნელეთა, რადგანაც უფალი არავის არ დაადგებს თავისი ყოვლად შემძლე ძალის დაუხმარებლად.

თქვენ შეკრებილნი ხართ აქ და მოგაშორეს თქვენს მშობლებს იმის გამო, რომ მათ არ შეეძლოთ მოეცათ თქვენთვის საჭირო ცოდნა, ამიტომ გაქვნდეთ მხურვალე სიყვარული და უცილობელი მორჩილება თქვენი აღმზრდელებისა, რომელნიცა გიწევენ თქვენ ღვიძლი მშობლების მაგიერობას; თითოეული სიტყვა, თითოეული ბრძანება ამ უკანასკნელთა აღასრულეთ სიყვარულით, როგორც დაურღვეველი მცნება და დარწმუნებულნი იყავით, რომ ყოვლად მოწყალე მამა ჩვენი ზეციური სრული წარმატებით დააგვირგვინებს ყველა თქვენ შრომათა.

გაკურთხოთ უფალმან, განგინათლოთ მან გულნი თქვენნი დაუღამებელითა ნათელითა და დაგიცვათ უვნებლად ამა ქვეყნიური ცხოვრების სარბიელზე. ამინ.

შეწირულება.

მ. რ! უმორჩილესად გთხოვთ თქვენი პატივცემული გაზეთის „მწყემსი“-ს საშუალებით გულწრფელი მადლობა გამოუცხადოთ ჩემი და ჩემი მრევლის მხრით, სოფელს უსახელოში მცხოვრებს აზნაურს გრიგოლ გიორგის ძეს წერეთელს და მისს მეეღლეს რუსუდან ბაქრაძის ასულს, რომელთაც რწმუნებულს ჩემდამო გუნდაეთის წმიდის გიორგის ეკლესიას შემოსწირეს ერთი წყვილი ბირადი.

მღ. სერგი მაჭარაშვილი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ისყიდება

დეკანოზი დავით ღამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნის მაღაზიში, ქუთაისში—«მწყემსი»-ს რედაქციის სტამბაში, ძმ. ჭილაძეების და ვ. ბეჟანეიშვილის წიგნების მაღაზიებში და ყვირილაში—თვით გამომცემელთან.

1. საეკლესიო და ღვთის-მსახურების წიგნები.

1. ლოცვანი ნახატებიანი, გამოცემა მესამე. მართლ-მადიდებელი ეკლ. უმთავრესი დღესასწაულების ისტორიული მოთხრობით. ამ ლოცვანში არის მთელი წლის ტროპარ-კონდაკები, სერობა, პარაკლისი ღვთის-მშობლისა და ზიარების ლოცვა. აგრეთვე ამ ლოცვანს სრულს თვეთა-მეტყველებაში არიან ჩართულნი საქართვ. წმიდანები მათი ისტორიული მოთხრობით და ტროპარ-კონდაკებით. ფ. ყდით 50 კ. და უყდოთ . . . . 40 კ.
2. წესი სნეულის ზიარებისა და ვრცელი პანაშვიდისა, ფასი . . . . . 10 კ.
3. ცოცხალთა და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარგის ყდით) ფ. . 30—
4. კონდაკი იოანე ოქროპირის წირვისა უყდოთ 40 კ. კარგი ყდით . . . 60 »
5. შემოკლებული ლოცვანი ანბანით და თორმეტი საუფლო დღეების ტროპარ-კონდაკებით ფ. . . . . . 5 »

2. სასწავლო და სახელმძღვანელო წიგნები.

1. დარიგება სამღვთო სჯულის სწავლებაზე, რომელიც უწმ. სინოდისაგან მოწონებულია როგორც სასწავლო სამღვთო სჯულისა საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დაწყებით სკოლებში—ფასი . 30 კ.
2. იგივე დარიგება სამღვთო სჯულის სწავლაზედ რუსულს და ქართულს ენაზე ხმის ამაღლების ნიშნებით—ფასი . . 40 კ.
3. დაწყებითი გაკვეთილები სამღვთო სჯულის სწავლებაზე, ფასი . . . . 15—
4. ახალი სასულიერო კონსისტორიათა წესდებულება—ფასი . . . . 40 კ.
5. მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულების დროს საჭირო სახელმძღვანელო წიგნი—ფასი ყდით . . . . . 20 კ.
6. საქართველოს საეკლესიო ისტორია ფასი 45 კ.

3. სამკურნალო წიგნები და დარიგება ჯანმრთელობის დაცვაზე.

1. ახალი კარაბადინი, მეორე გამოცემა დამატებით, რომელიც განხილული, მოწონებული და ნება-დართულია კავკასიის საექიმო რჩევისაგან—ფასი . . . 1 მ.
2. დარიგება მხედველობის დაცვასა და თვალების მოვლაზე, ფასი . . . 10—

4. შესანიშნავი მონასტრები და ეკლესიები და ამ მონასტრების აღმაშენებელთა ცხოვრების აღწერილობანი,

1. მცხეთის ტაძარი და წმიდა ნინო, ქართ. განმანათლებელი, ფასი. . . 25 კ.
2. გელათის მონასტერი და ცხოვრების აღწერილობა მეფის დავით აღმაშენებ. . 25 კ.
იგივე რუსულ ენაზე . . . 20 »
3. შიო მღვიმის მონასტერი და ცხოვრების აღწერა ღირსისა მამისა ჩვენისა შიოსი 5 კ.
4. მთავარ-მოწ. დავით და კონსტანტინე და მოწამეთის მონასტერი.—ფასი . 5 კ.
იგივე რუსულ ენაზე . . . . 10 კ.
5. ვარძიის მონასტერი, ფასი . . 5 კ.
6. მარტვილის მონასტერი . . . 2 კ.

5. საუფლო და ღვთის-მშობლის დღესასწაულების აღწერა ზნეობრივ სწავლა დარიგებით.

1. ღვთის-მშობლის დაბადება, სურათით . 2—
2. ტაძრად მიყვანება ღვთის-მშობლისა, ფ. . 2—
3. ამაღლება პატიოსნისა და ცხოველს-მყოფელისა ჯვარისა, სურათით. . . 2—
4. შობა უფლისა . . . . . 2 კ.
5. მირქმა უფლისა, სურათით.—ფასი . 2—
6. ხარება ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა 2—
7. ბზობა სურათით—ფასი . . . 2—
8. აღდგომა სურათით—ფასი . . 2—
9. მიძინება ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლისა, 2—
10. ხელთუქმნელი ხატის ისტორია . 3 კ.

6. მოწამენი, ღირსნი მამანი და დედანი საქართველოს ეკკლესიისა, შესანიშნავი საქართველოს მეფენი და დედოფალნი:

1. წმიდა მოწამე რაჟდენი, სურათით, ფასი . 5 კ.
2. წმ. ნინო ქართველთ განმანათლებელი 2—
3. მეფე დავით მესამე აღმაშენებელი . 5—
4. თამარ მეფე, სურათით . , 5—
5. გიორგი მთაწმიდელი . . . 10—
6. იოანნე ზედაზნელი . . . 5—
7. შუშანიკი . . . . . 3—
8. ქეთევან დედოფალი . . . 2—
19. არჩილ და ლუარსაბი . . . 5—
10. მეფე დავით III აღმაშენებელი , 5—
1. იგივე ვრცელი . . . . 15 »

7. რელიგიური და ზნეობრივი შინარსის წიგნები და საუბრები:

1. წმიდანი მღვდელ-მთავარნი: ვასილი დიდი, გრიგორი ღვთის-მეტყველი და იოანნე ოქროპირი, სურათებით — ფასი 5—
2. როგორ უნდა ვმარხულობდეთ — ფასი . 3—
3. ცხოვრება წმ. მოც. სწორის დიდის მთავრის ვლადიმირისა . . 2—
4. ანდრია პირველწოდებული, ისტორიული პოემა აკაკისა, ფასი . . . . 5—
5. სიკვდილი მართლისა, პონტოელი პილატეს მეუღლის წერილი . . . 5—
6 ხმა მოძღვრისა სამწყსოსადმი. საუბარის შესწავლა იესო ქრისტესი . . . . 3—
7 შვილების სიყვარულობა მშობელთადმი . 3—
8 მშობლების მოვალეობა შვილთადმი . 3—
9 ვინ არიან ჩვენი ცხოვრების მტერნი და როგორ უნდა ვძლიოთ მათ . . . 3—
10 იუნჯებდით საუნჯესა ცათაშინა . . 3—
11 საუბარი ღვთის სიტყვაზე . . 3—
12 — შრომაზე . . . . 3—
13. სამგვარი სიკვდილი . . . 5 »

8. მოთხრობანი დაბადებიდან.

1. მეფე სოლომონ-ბრძენი სურათით — ფ. 5—
2. მამიდი (მოთხრობა დაბადებიდამ) სურ. 5—
3. სიბრძნე იესო ძისა ზირაქისა, სურათით. . 5—
4. იოსები . . . . . 5—

ხატები და მხატვრობანი.

იმეენებიან პატარა იაფ-ფასიანი-ხატები ფიცარზე სამ-ოთხ გოჯიანი ფასი 5—10 კ. ხატები არის მაცხოვრის, ივერიის ღვთის-მშობლის, წმიდა გიორგის, ანდრია მოციქულის, პირველ წოდებულისა და ათ თორმეტთა დღესასწაულთა. ვინც დაიბარებს ხატებს არა ნაკლებ ოცისა, იმათ ჩვენს საქართველოში ყველგან ფოსტის გასაგზავნი არა გარდახდება ამასთან იმეენება სქელ ქაღალდზე ნახატი წმიდა ნინასი, საქართველოს განმანათლებელისა ვარაყით 6+7 გოჯიანი ფასი 15 კ. ფოტო-ტიპიით დახატული წმიდანი მთავარ-მოწამენი დავით და კონსტანტინე 6+5 გოჯიანი ფასი 5 კ. ამავე ზომისა და ამისთანავე სახით წმ-და ნინო ქართველთ განმანათლებელისა და დავით აღმაშენებელისა ფ. თითოსი 5 კ.

ვინც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა ნაკლებ ერთი თუმნისა, მას მანეთზე დაეთმობა 20 კ. ვინც ორ კაპიკიან წიგნაკებს დაიბარებს არა ნაკლებ ასი ცალისა, ის ფოსტით გასაგზანს არ იხდის.

იმეენება აგრეთვე მრავალი პატარა გულსაკიდი ხატები ფერკადუვალი ლითონისა, სახელდობრ: ნინოსი, დავით და კონსტანტინესი, დავით აღმაშენებლისა, თამარისა, ანდრია პირველ წოდებულისა და წმიდა გიორგისა, ფასი თითოსი 5 კ. ვინც ასს დაიბარებს ნაღდ ფულზე, მას ცაკზავნით დაეთმობ. სამ მან. ეხვთი იმეენებიან ვერცხლისაც, ფასი 40 კ.

11. მხატვრობანი სასულიერო და საერო მოღვაწეთა.

1. შოთა რუსთაველი. . . . 25 კ.
2. აკაკი წერეთელი . . . . 25 კ.
3. თამარ მეფე . . . . 25 კ.

იმეენება აგრეთვე შესავალ-გასავლის წიგნები და ყოველგვარი მოწმობების ბლანკები და ამოწერილობანი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალიტერატურო განყოფილება: რედაქციისაგან. —ჩვენი სოფლის ცხოვრების ეხლანდელი საჭირვარამო კითხვების გამო.—ჩემი სასიხარულო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი აზიის და ევროპის სახელმწიფოებში მოგზაურობის დროს.—დღესასწაულობა ცხრამეტი საუკუნის შესრულების გამო.—ქართული საერო მუსიკა.—ეკკლესიების ცარცვა-გლეჯა.—წესდების პროექტი. — ჟურნალ-გაზეთებიდან. — ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნ. და კეთილ-ზნეობაზე: სიტყვა ყ-დ სამღვ. ლეონიდისა. შეწირულება.—განცხადება.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ღამბაშიძე. Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 31 Октября 1900 г. ✦ Цензоръ прот. Е. Еліевъ

Типог. редакціи журн. „Пастырь" (П. Д. Гамбашидзе) въ Кутаисѣ, въ д. А. Дейсадзе на Нѣмецкой ул.